

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ ТА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

FEATURES OF FORMATION OF CREDIT POLICY AND CREDIT PORTFOLIO OF COMMERCIAL BANK IN MODERN CONDITIONS

У статті визначено особливості формування кредитної політики та кредитного портфеля комерційного банку в сучасних економічних умовах. Узагальнено, що основними питомими ознаками кредитних відносин є: їх виникнення на стадії перерозподілу кінцевих доходів; формування на засадах повернення і з виплатою відсотків; вплив на структуру та обсяги грошових потоків і особливості функціонування ринку банківських кредитів. Доведено, що дослідження ринку банківських кредитів передбачає аналіз структури кредитного портфеля, найбільш важливими його напрямками є оцінка структури кредитного портфеля за видами клієнтів, за строками кредитування, а також за видами валют тощо. Визначено, що у процесі управління ризиками кредитної діяльності важливим елементом є вміння керівництва банку правильно вибрати: сферу господарювання, в якій доцільно сконцентрувати кредитну діяльність банку в даний момент часу; «свого клієнта» виходячи з його кредитоспроможності та інших чинників, що мають першочергове значення для банку під час вирішення питання про можливість надання позики, тощо.

Ключові слова: банківська система, кредит, кредитний портфель, кредитна політика, ринок банківських кредитів.

В статті определены особенности формирования кредитной политики и кредитного

портфеля коммерческого банка в современных экономических условиях. Определено, что основными удельными признаками кредитных отношений являются: их возникновение на стадии перераспределения конечных доходов; формирование на основе возвращения и с выплатой процентов; влияние на структуру и объемы денежных потоков и особенности функционирования рынка банковских кредитов. Доказано, что исследование рынка банковских кредитов предусматривает анализ структуры кредитного портфеля, наиболее важными его направлениями являются оценка структуры кредитного портфеля по видам клиентов, по срокам кредитования, а также по видам валют и тому подобное. Определено, что в процессе управления рисками кредитной деятельности важным элементом является умение руководства банка правильно выбрать сферу хозяйствования, в которой целесообразно сконцентрировать кредитную деятельность банка в данный момент времени; «своего клиента» исходя из его кредитоспособности и других факторов, имеющих первостепенное значение для банка при решении вопроса о возможности предоставления займа, и тому подобное.

Ключевые слова: банковская система, кредит, кредитный портфель, кредитная политика, рынок банковских кредитов.

УДК 336.71(477)

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastuct54-34>

Островська Н.С.

д.е.н., доцент,
доцент кафедри публічних,
корпоративних фінансів
та фінансового посередництва
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Ostrovskaya Natalia

Yuriy Fedkovych Chernivtsi
National University

The level of development of production, social infrastructure and the degree of development of society as a whole largely depends on how developed the banking sector of the state is. An important role in fulfilling the tasks is assigned to commercial banks, which can provide credit resources to enterprises and organizations, as well as citizens. In addition, an efficient and stable banking sector is a key factor in the growth of the national economy. The purpose of the article is to determine the features of the formation of credit policy and loan portfolio of a commercial bank in modern economic conditions. The article identifies the features of the formation of credit policy and loan portfolio of a commercial bank in modern economic conditions. It is generalized that the main specific features of credit relations are: their emergence at the stage of redistribution of final income; formation on the basis of return and with the payment of interest; impact on the structure and volume of cash flows and features of the bank loan market. It is proved that the study of the bank loan market involves the analysis of the structure of the loan portfolio, its most important areas are the assessment of the structure of the loan portfolio by type of customers, terms of lending, as well as by type of currency and more. It is determined that the credit policy of a banking institution is one of the main elements of banking policy, which is a strategy and tactics of the bank to attract temporarily free funds in the economy and direct them to credit operations. In the process of credit risk management, an important element is the ability of the bank's management to choose correctly: the sphere of management in which it is advisable to concentrate the bank's lending activities at a given time; "its client", based on its creditworthiness and other factors that are of paramount importance for the bank in deciding on the possibility of granting a loan, etc. The credit policy of the banking institution determines the priorities in the development and improvement of lending activities, development of the credit process and increase its efficiency and ensures the stability, profitability and liquidity of the bank.

Key words: banking system, credit, loan portfolio, credit policy, banking credit market.

Постановка проблеми. У сучасній економічній системі з розвитком ринкових відносин провідними ланками в економіці почали виступати комерційні банки, від діяльності яких залежить ефективно функціонування економіки держави у цілому. Специфіка їхньої діяльності полягає в акумулюванні і наданні тимчасово вільних ресурсів для економічних суб'єктів, які мають достатні для успішного функціонування засоби, і зумовила таку високу значимість банківського сектору в розвитку економіки країни. Від того, наскільки розвинутий банківський сектор держави, багато в чому

залежить рівень розвитку виробництва, соціальної інфраструктури і ступінь розвитку суспільства у цілому. Важлива роль у виконанні поставлених завдань відводиться комерційним банкам, які можуть забезпечувати кредитними ресурсами підприємства й організації, а також громадян. Окрім того, ефективно функціонуючий і стабільний банківський сектор є найважливішим чинником зростання національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики формування кредитної політики та кредитного портфеля відображено

в наукових працях В. Вовк [14], М. Дубини [1; 2], А. Жаворонка [3; 4], С. Кхалатур [6], В. Коваленко [7], Р. Лаврова [8], В. Маргасової [9], О. Мінця [10], О. Примостки [11], Б. Самородова [12], Н. Холявко [15], С. Шкарлета [13] та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення особливостей формування кредитної політики та кредитного портфеля комерційного банку в сучасних економічних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Банківська система – одна з найважливіших і невід’ємних структур ринкової економіки. Розвиток банків, товарного виробництва й обігу історично завжди відбувається паралельно і нерозривно пов’язано. «Здійснюючи грошові розрахунки, кредитування економічних суб’єктів і будучи посередниками в перерозподілі капіталів, банки сприяють підвищенню ефективності виробництва і зростанню продуктивності суспільної праці. Ступінь розвитку банківського сектору багато в чому визначає рівень розвитку виробництва, соціальної інфраструктури і рівень розвитку всього суспільства у цілому».

Завдання і пріоритети діяльності комерційного банку визначає кредитна політика банку. Під час формування кредитної політики банк виходить із того, що кредитні операції приносять основну частину його прибутку. Кожен банк складає свою кредитну політику, враховуючи при цьому вплив економічних, політичних, географічних, організаційних та інших чинників на його діяльність.

У сучасних умовах кредитна політика банку є одним із головних напрямів спільної політики, що проводиться комерційним банком. Тому основним моментом під час визначення кредитної політики банку є правильний вибір цілей і відповідних інструментів для їх досягнення. Розроблення грамотної кредитної політики в сучасних умовах є найважливішим елементом банківського менеджменту.

В економічній літературі існують різні думки щодо змістовного боку кредитної політики банку.

М. Дубина кредитну політику визначає як «стратегію і тактику банку у сфері кредитних операцій». При цьому автор зазначає, що кредитна політика виступає основою в управлінні ризиками в банківській діяльності і спрямована на збільшення активів і підвищення їх якості [1, с. 126].

С. Шкарлет визначає кредитну політику як «комплекс заходів, мета яких – підвищення прибутковості кредитних операцій і зниження кредитного ризику». При цьому суть кредитної політики, на думку автора, становлять стратегія і тактика отримання і надання кредитів [13, с. 350].

Н. Холявко [15] кредитну політику визначає як «систему заходів банку у сфері кредитування його клієнтів, що здійснюються банком для реалізації його стратегії і тактики, з визначенням пріоритетів у процесі розвитку кредитних відносин, з одного

боку, і функціонування кредитного механізму – з іншого».

На думку В. Вовк [14], «кредитна політика – це визначення напрямів діяльності банку у сфері кредитно-інвестиційних операцій і розроблення процедур кредитування, що забезпечують зниження ризиків».

На думку А. Жаворонка [5], В. Коваленко [7], Р. Лаврова [8], В. Маргасової [9], О. Міця [10], Б. Самородова [12], «кредитна політика комерційних банків – це діяльність банку як кредитора, що здійснює розміщення позичкового капіталу відповідно до власних інтересів і суспільних інтересів, сформована як на рівні всієї країни, так і по кожному конкретному банку».

На думку С. Кхалатур [6] та О. Примостки [11], «розроблення кредитної політики становить один з етапів планування кредитної діяльності банку. Мета кредитної політики банку полягає у забезпеченні високоприбуткового розміщення пасивів банку в кредитні продукти за оптимізації ризиків і розвитку клієнтського портфеля». Кредитна політика являє собою «сукупність різних заходів щодо зміни обсягу кредитів і рівня процентних ставок, регулювання ринку позикових капіталів».

Більшість економістів у визначенні кредитної політики так чи інакше розглядає кредитну політику як систему стратегічних і тактичних заходів банку у сфері кредитування, спрямованих переважно на зниження ризику і збільшення прибутковості кредитних операцій. Таке трактування кредитної політики, на думку автора, не враховує особливості політики банку у сфері кредитування в сучасних ринкових умовах, коли на ринку банківських послуг спостерігається значна конкуренція серед банків, які прагнуть розширити свої частки на ринку.

У зв’язку із цим автором пропонується розглядати кредитну політику комерційного банку як комплекс заходів, який включає у себе аспекти фінансового менеджменту, ризик-менеджменту і фінансового маркетингу.

Аспекти фінансового менеджменту в кредитній політиці банку передбачають проведення таких заходів:

- формулювання мети і завдань;
- дослідження і пошук ресурсів для кредитування;
- аналіз власного капіталу банку (чим більше капітал банку, тим більш тривалі за терміном кредити може видавати банк);
- ефективно використання ресурсів;
- організація кредитної діяльності;
- оптимізація витрат.

Ризик-менеджмент у кредитній політиці банку передбачає проведення таких заходів, як:

- вивчення ступеня ризикованості та прибутковості різних видів кредитів;

- контроль якості кредитів;
- оцінка кредитоспроможності позичальників;
- аналіз та оцінка забезпечення;
- установа системи повноважень щодо прийняття рішень;
- визначення лімітів кредитування (за окремими напрямками кредитування, сум кредитування, географічні ліміти та ін.);
- організація поточної роботи з кредитами (супровід використання кредитів);
- організація роботи з проблемними кредитами;
- управління кредитним портфелем;
- політика резервування на випадок виникнення втрат по кредитах.

Аспекти фінансового маркетингу в кредитній політиці банку передбачають здійснення таких дій:

- збір інформації про економічну ситуацію в країні, грошово-кредитну і фінансову політику уряду, що регулюють діяльність банків;
- аналіз кредитної діяльності банків-конкурентів;
- кредитне ціноутворення;
- проведення заходів щодо просування кредитних продуктів та залучення клієнтів.

Таким чином, на думку автора, кредитна політика комерційного банку являє собою комплекс стратегічних і тактичних заходів банку у сфері кредитування, який включає у себе аспекти фінансового менеджменту, ризик-менеджменту і фінансового маркетингу.

Зарубіжний досвід і дослідження співробітників Світового банку свідчать, що як основа для надійної кредитної політики повинні враховуватися такі фактори: максимальне співвідношення величини кредиту та ринкової вартості закладених цінних паперів; реєстрація в облікових записках; інкасація (заходи щодо усунення неплатежів) та ін.

Кредитна політика будується на основі загальних і специфічних принципів. Спільними принципами кредитної політики банку виступають: наукова обґрунтованість, ефективність, оптимальність, а також єдність усіх складових елементів кредитної політики. До специфічних принципів кредитної політики відносять прибутковність, безпеку і надійність.

Оформляється кредитна політика у вигляді письмово зафіксованого документа, положень, які повинні містити стандарти та інструкції, котрі регламентують попередню роботу з видачі кредиту і процес кредитування і становлять методичне забезпечення її реалізації.

Відповідальність за здійснення кредитної політики лежить на вищому керівництві банку (найчастіше це президент банку, віце-президенти, кредитний комітет), яке формулює загальні принципи кредитної політики і розподіляє функції з надання кредитів на практиці на відповідальні підрозділи.

У загальному вигляді організація кредитного процесу в банку, передбачена кредитною

політикою, повинна включати в себе такі основні етапи:

- 1) залучення потенційних клієнтів банку;
- 2) збір та обробка заявок на кредитування клієнтів;
- 3) зустріч і переговори з потенційним позичальником з уточненням інформації про фінансові можливості клієнта, вибір кредитного продукту згідно з потребами клієнта;
- 4) проведення аналізу фінансового стану клієнта відповідно до нормативних вимог банку;
- 5) отримання рішення про можливість кредитування і вибір відповідної форми кредитування;
- 6) складання й оформлення кредитного досьє, кредитно забезпечувальної документації;
- 7) робота з клієнтом після отримання ним кредиту (супровід кредитної угоди);
- 8) своєчасне повернення кредиту зі сплатою відсотків і закриття кредитної справи.

Кредитна політика реалізується безпосередньо в управлінні кредитним портфелем.

На сучасному етапі розвитку суспільства основним підходом до вивчення економіки з погляду оптимального поєднання активів будь-якого економічного суб'єкта є портфельна теорія.

У банківській практиці кредитний портфель визначають як сукупну суму заборгованостей по основному боргу за кредитними операціями на певну дату. Під кредитними операціями при цьому маються на увазі: кредити, кредитні лінії, овердрафти, банківські гарантії, у деяких випадках договори про відкриття акредитивів.

У нормативно-правових документах, що становлять українське банківське законодавство, нині немає чіткого визначення поняття кредитного портфеля.

У Положенні «Про порядок формування кредитними організаціями резервів на можливі втрати з позик, позикової і прирівняної до неї заборгованості» зазначено перелік грошових вимог, визнаних позиками, а саме: розміщені депозити, включаючи кредити для інших банків, вимоги за борговими цінними паперами, акціями та векселями; враховані векселі; суми сплачених банківських гарантій; факторинг; вимоги щодо поставок фінансових активів; вимоги за акредитивами; вимоги по лізингу та ін.

Усі визначення кредитного портфеля, представлені в економічній літературі, не враховують той факт, що сучасні комерційні банки функціонують в умовах жорсткої конкуренції на ринку банківських послуг. Оскільки кредитна діяльність є найбільш прибутковим напрямом банківської діяльності, кредитний портфель і процес управління ним є потужним інструментом комерційного банку на шляху реалізації кредитної політики. Не завжди метою кредитної політики банку є отримання максимального прибутку. У сучасних ринкових умовах

метою кредитної політики банку може бути і збільшення частки на ринку банківського кредитування в певному сегменті, утримання конкурентних переваг і т. д.

Окрім основних принципів кредитування, повинні враховуватися також особливі принципи формування кредитного портфеля: принцип раціонального кредитування, принцип диференційованості, принцип зниження ризику кредитного портфеля.

Принцип раціонального кредитування означає здійснення надійної оцінки й аналіз як об'єкта, суб'єкта і прийнятої застави по угоді, так і рівня дохідності кредитної угоди. Факторами раціонального кредитування при цьому, як правило, є якісний аналіз прибутковості операцій, ліквідності, процентних ставок по кредитах, диверсифікація портфеля.

Принцип диференційованості під час формування кредитного портфеля має на увазі різний підхід банку до кредитування суб'єкта, об'єкта угоди, а також до забезпечення позик. Таким чином, даний принцип передбачає індивідуальний аналіз і супровід кожного потенційного позичальника, кожної кредитної угоди, а також запобігання неповерненню виданих коштів.

Найбільш важливим принципом формування кредитного портфеля комерційного банку є принцип зниження ризику кредитного портфеля, тому що в банківській діяльності кредитні операції є найбільш прибутковими і, відповідно, найбільш ризиковими, і ставки по кредитах завжди вище ставок по депозитах, і з різниці між цими ставками й складається дохід банку.

Оскільки однією з основних цілей діяльності комерційного банку є отримання максимального прибутку за допустимих рівнів ризику і ліквідності, можна виділити такі властивості кредитного портфеля, як прибутковість, кредитний ризик і ліквідність. Отже, до критеріїв оцінки якості кредитного портфеля можна віднести рівень прибутковості, ступінь кредитного ризику, рівень ліквідності. По суті, кредитний портфель можна зіставити з інвестиційним портфелем, оцінка якого також здійснюється за трьома основними критеріями: прибутковості, ризику і ліквідності.

Відповідно, якість кредитного портфеля являє собою особливу властивість структури кредитного портфеля, що забезпечує максимальну прибутковість за допустимих рівнів кредитного ризику і ліквідності.

Прибутковість кредитного портфеля розраховується як відношення доходів банку за кредитними операціями на певну дату до обсягу кредитного портфеля за аналогічний період. При цьому необхідно відзначити, що рівень прибутковості всього кредитного портфеля комерційного банку визначається також не стільки рівнем процентної

ставки за наданими кредитами, скільки своєчасністю повернення суми основного боргу, сплатою відсотків і рівнем ризику.

«Кредитний ризик, тобто небезпека, що дебітор не зможе здійснити процентні платежі або виплатити основну суму боргу кредиту відповідно до умов, зазначених у кредитній угоді, є невід'ємною частиною банківської діяльності».

Кредитний ризик визначається як ризик виникнення у банку збитків через невиконання або неповного виконання у встановлені терміни позичальником узятих на себе зобов'язань по кредиту перед кредитною організацією відповідно до умов договору. Таким чином, у зв'язку з можливим кредитним ризиком платежі можуть бути затримані або не виплачені зовсім, що стане причиною виникнення проблем зі здійсненням своєчасних грошових розрахунків банку з контрагентами та негативно позначиться на ліквідності банку.

Стосовно кредитного портфеля банку кредитний ризик можна оцінювати як за окремо виданим кредитом, так і по всьому кредитному портфелю у цілому. Своєю чергою, ступінь ризикованості окремо взятих кредитів визначається за їх якістю. Усі позички передбачається класифікувати за рівнем ризику на п'ять категорій якості: I (вища) категорія – стандартні (безризикові позики); II категорія – нестандартні позички (помірний кредитний ризик у розмірі не більше 20%); III категорія – сумнівні позички (значний кредитний ризик у розмірі 21–50%); IV категорія – проблемні позики (високий кредитний ризик у розмірі 51–100%); V (нижча) категорія – безнадійні позики (відсутня ймовірність повернення позики, повне (в розмірі 100%) знецінення позики).

Також, відповідно до Положення, визначення категорії якості позики може здійснюватися із застосуванням професійного судження на основі комбінації двох класифікаційних критеріїв: фінансового стану позичальника та якості обслуговування ним боргу (табл. 1).

Відповідно, якість кредитного портфеля вище, якщо висока частка (питома вага) кредитів із низьким ступенем ризику.

Тим не менше не завжди низький рівень ризику окремих позичок у кредитному портфелі визначає його високу якість, оскільки важливо також оцінити рівень ліквідності кредитного портфеля. Слід звертати увагу на те, щоб видані банком кредити погашалися в терміни, встановлені кредитним договором, або у банку була можливість їх продати, що знову ж таки залежить від якості позик та їх прибутковості. При цьому варто відзначити, що чим вище питома вага кредитів високої якості в кредитному портфелі, тим вище ліквідність самого банку.

Оскільки кредитний портфель являє собою сукупність елементів, то для оцінки якості

Визначення категорії якості позики з урахуванням фінансового стану позичальника й якості обслуговування боргу

Фінансове становище	Обслуговування боргу		
	Гарне	Середнє	Незадовільне
Гарне	Стандартні (I категорія якості)	Нестандартні (II категорія якості)	Сумнівні (III категорія якості)
Середнє	Нестандартні (II категорія якості)	Сумнівні (III категорія якості)	Проблемні (IV категорія якості)
Погане	Сумнівні (III категорія якості)	Проблемні (IV категорія якості)	Безнадійні (V категорія якості)

кредитного портфеля проводиться також аналіз його структури.

Елементи кредитного портфеля можна поділити так:

1) за суб'єктами кредитування (групами позичальників): позики, видані юридичним особам (корпоративні позики); позики, видані фізичним особам (споживчі позики); міжбанківські позики та ін.;

2) за об'єктами і призначенням кредиту: кредити на інвестиційні цілі (придбання майна, будівництво, ремонт та ін.); кредити на обігові кошти; кредити на рефінансування та ін.;

3) за термінами кредитування (в українській банківській практиці): довгострокові (понад три роки); середньострокові (від одного до трьох років); короткострокові кредити (менше одного року);

4) за розміром позики: великі, середні, дрібні. Як правило, класифікація позик за розміром визначається банком самостійно виходячи з установлених нормативних вимог банку;

5) за наявністю і характером забезпечення: забезпечені, умовно забезпечені, незабезпечені;

6) за кредитоспроможністю позичальника: надійні, проблемні, безнадійні;

7) за видами валют;

8) щодо своєчасності погашення;

9) залежно від ціни кредиту;

10) за галузевою належністю позичальника і т. д.

Під час вивчення галузевої приналежності позичальника варто відзначити, що переважними у формуванні кредитного портфеля є ті галузі, де є можливість отримати високу прибутковість за допустимого рівня ризику.

Для виявлення надмірної концентрації кредитних вкладень в одному певному сегменті, частки великих за обсягом кредитів і кредитів, виданих позичальникам із низьким рівнем кредитоспроможності, необхідне проведення структурного аналізу кредитного портфеля, що сприятиме зниженню сукупного кредитного ризику.

Для раціональної структури кредитного портфеля необхідно дотримуватися вимог ліквідності, відповідно, повинні бути визначені граничні обсяги високоліквідних, ліквідних і низьколіквідних кредитів. При цьому до високоліквідних кредитів відносять одноденні кредити міжбанківського

кредитування, до ліквідних – овердрафт і кредити з коротким терміном погашення, до низьколіквідних – інші кредити, які мають довший термін погашення.

Оцінка якості кредитного портфеля проводиться також і за системою показників, яка включає як абсолютні показники (обсяг виданих та прострочених кредитів), так і відносні показники, що характеризують частку окремих кредитів у загальному обсязі кредитного портфеля та ін.

Коефіцієнт якості кредитного портфеля може бути розрахований шляхом віднесення сукупної простроченої позичкової заборгованості до загальної суми заборгованості за основним боргом за кредитами (позичкової заборгованості).

Основною метою аналізу кредитного портфеля банку є складання кредитного портфеля, який би володів оптимальним співвідношенням ризику, прибутковості за збереження необхідного рівня ліквідності кредитів, тобто складання оптимального (від лат. *optimus* – «кращий», відповідає умовам) кредитного портфеля. Варто відзначити, що поняття оптимального кредитного портфеля не рівнозначно поняттю збалансованого кредитного портфеля, за якого високий рівень ризику по одних кредитах компенсується надійністю і прибутковістю інших кредитів.

Одним із важливих моментів кредитної політики банку є управління кредитним портфелем. У банківській діяльності даний процес передбачає визначення:

– конкретних критеріїв аналізу та оцінки якості кредитів;

– структури кредитного портфеля;

– необхідних показників для аналізу й оцінки кредитів;

– необхідної величини резерву на можливі втрати по позиках для покриття нераціонального розміщення позик;

– причин зміни структури кредитного портфеля;

– кола заходів щодо поліпшення структури й якості кредитного портфеля.

Загалом управління кредитним портфелем передбачає цілеспрямовані дії відповідних підрозділів банку, спрямовані на досягнення оптимального портфеля і формування резервів на

випадок утрат, необхідних для забезпечення сталого функціонування банку. У процесі управління кредитним портфелем банку необхідно враховувати існуючі правила управління ризиками і слідувати пріоритетам і принципам кредитування, викладеним у кредитній політиці.

Управління кредитним портфелем дає змогу диверсифікувати кредитний ризик, сприяючи його зниженню або встановленню допустимих рівнів, а також дає можливість банку поліпшити показники своєї діяльності.

Практика показує, що банки, які отримують прибуток переважно за рахунок кредитування, у формі кредитного портфеля отримують своєрідний індикатор, що дає змогу розпізнавати негативні боки в розміщенні кредитів, зробити корективи в бік поліпшення під час реалізації кредитної політики. Окрім того, управління кредитним портфелем також дає банку можливість збільшувати або стримувати обсяги кредитування, поліпшувати структуру кредитного портфеля.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, основними питомими ознаками кредитних відносин є: їх виникнення на стадії перерозподілу кінцевих доходів; формування на засадах повернення і з виплатою відсотків; вплив на структуру та обсяги грошових потоків і особливості функціонування ринку банківських кредитів. Дослідження ринку банківських кредитів передбачає аналіз структури кредитного портфеля, найбільш важливими його напрямками є оцінка структури кредитного портфеля за видами клієнтів, за строками кредитування, за видами валют тощо.

Кредитна політика банківської установи – це один з основних елементів банківської політики, який являє собою стратегію та тактику банку щодо залучення тимчасово вільних грошових коштів в економіці та спрямування їх на здійснення кредитних операцій. У процесі управління ризиками кредитної діяльності важливим елементом є вміння керівництва банку правильно вибрати: сферу господарювання, в якій доцільно сконцентрувати кредитну діяльність банку в даний момент часу; «свого клієнта» виходячи з його кредитоспроможності та інших чинників, що мають першочергове значення для банку під час вирішення питання про можливість надання позики, тощо. Кредитна політика банківської установи визначає пріоритети у розвитку та вдосконалення діяльності у сфері кредитування, розвитку кредитного процесу та підвищення його ефективності і забезпечує стабільність, рентабельність та ліквідність банку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дубина М.В. Економічна суть та види фінансових послуг. *Світ фінансів*. 2016. № 3(48). С. 124–135.
2. Transformation of Household Credit Behavior in the Conditions of Digitalization of the Financial Services

Market / M. Dubyna et al. *Journal of Optimization in Industrial Engineering*. 2021. № 14(1). P. 97–102.

3. Жаворонок А. Міжнародний досвід функціонування ринку кредитних послуг. *Економічний дискурс*. 2020. № 1. С. 68–77.

4. Жаворонок А.В. Проблеми вдосконалення механізму банківського кредитування як засобу стимулювання розвитку ринку кредитних послуг в Україні. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 1(38). С. 196–201.

5. Жаворонок А. Тенденції розвитку ринку кредитних послуг в Україні. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 63(2). С. 145–155.

6. Assessment of bank lending diversification in Ukraine / S. Khalatur et al. *Banks and Bank Systems*. 2018. № 13(3). P. 141–150.

7. Kovalenko V. & Kerimov A. Internarial standards of financial support stability of the banking system. *Economic and Social Development. 37 th International Scientific Conference on Economic and Social Development – «Socio Economic Problems of Sustainable Development»*. Book of Proceedings. 2019. P. 938–947.

8. Special aspects of the banking institutions rating: a case for Ukraine / R. Lavrov et al. *Banks and Bank Systems*. 2019. № 14(3). P. 48–63.

9. Commercial Banks as a Key Element in Regulating Cash Flows in the Business Environment / V. Margasova et al. *International Journal of Recent Technology and Engineering*. 2019. № 8(4). P. 4537–4543.

10. Analysis of the stability factors of Ukrainian banks during the 2014–2017 systemic crisis using the Kohonen self-organizing neural networks / O. Mints et al. *Banks and Bank Systems*. 2019. № 14(3). P. 86–98.

11. Prymostka O. & Prymostka L. Ukrainian banking system efficiency after double reducing of the number of bank institutions. *Banks and Bank Systems*. 2018. № 13(4). P. 51–60.

12. Credit risk management in the bank's financial stability system / B.V. Samorodov et al. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. № 4(31). P. 301–310.

13. Shkarlet S., Dubyna M., Zhuk O. Determinants of the financial services market functioning in the era of the informational economy development. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. № 4(3). P. 349–357.

14. Financial service markets of Eastern Europe: a compositional model / S. Shkarlet et al. *Economic Annals-XXI*. 2019. № 176(3–4). P. 26–37.

15. Zhavoronok A., Kholiavko N. Banking system of Ukraine: trends and prospects of development. *Modern Science – Moderní věda*. 2020. № 10. P. 129–142.

REFERENCES:

1. Dubyna M.V. (2016) Ekonomichna sutj ta vydy finansovykh poslugh [Economic nature and types of financial services]. *Svit finansiv*, no. 3(48), pp. 124–135.
2. Dubyna M., Zhavoronok A., Kudlaieva N., Lopashchuk I. (2021) Transformation of Household Credit Behavior in the Conditions of Digitalization of the Financial Services Market. *Journal of Optimization in Industrial Engineering*, no. 14(1), pp. 97–102.
3. Zhavoronok A. (2020) Mizhnarodnyi dosvid funkcionuvannia rynku kredytnykh posluh [International

experience in the operation of the credit services market]. *Ekonomichnyi dyskurs* [Economic discourse], no. 1, pp. 68–77.

4. Zhavoronok A.V. (2020) Problemy vdoskonalennia mekhanizmu bankivskoho kredytuvannia yak zasobu stymuliuvannia rozvytku rynku kredytnykh posluh v Ukraini [Problems of improving the mechanism of bank lending as a means of stimulating the development of the credit services market in Ukraine]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, no. 1(38), pp. 196–201.

5. Zhavoronok A. (2020) Tendentsii rozvytku rynku kredytnykh posluh v Ukraini [Trends in the development of the credit services market in Ukraine]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 63(2), pp. 145–155.

6. Khalatur S., Zhylenko K., Masiuk Y., Velychko L., Kravchenko M. (2018) Assessment of bank lending diversification in Ukraine. *Banks and Bank Systems*, no. 13(3), pp. 141–150.

7. Kovalenko V., Kerimov A. (2019) Internarional standards of financial support stability of the banking system. *Economic and Social Development. 37 th International Scientific Conference on Economic and Social Development – “Socio Economic Problems of Sustainable Development”*. Book of Proceedings, pp. 938–947.

8. Lavrov R., Beschastnyi V., Nikolenko L., Yousuf A., Kozlovskiy S., Sadchykova I. (2019) Special aspects of the banking institutions rating: a case for Ukraine. *Banks and Bank Systems*, no. 14(3), pp. 48–63.

9. Margasova V., Muravskiy O., Vodolazska O., Nakonechna H., Fedyshyn M., Dovgan L. (2019) Com-

mercial Banks as a Key Element in Regulating Cash Flows in the Business Environment. *International Journal of Recent Technology and Engineering*, no. 8(4), pp. 4537–4543.

10. Mints O., Marhasova V., Hlukha H., Kurok R., Kolodzieva T. (2019) Analysis of the stability factors of Ukrainian banks during the 2014–2017 systemic crisis using the Kohonen self-organizing neural networks. *Banks and Bank Systems*, no. 14(3), pp. 86–98.

11. Prymostka O., Prymostka L. (2018) Ukrainian banking system efficiency after double reducing of the number of bank institutions. *Banks and Bank Systems*, no. 13(4), pp. 51–60.

12. Samorodov B.V., Azarenkova G.M., Golovko O.G., Miroshnik O.Yu., Babenko M.V. (2019) Credit risk management in the bank's financial stability system. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, no. 4(31), pp. 301–310.

13. Shkarlet S., Dubyna M., Zhuk O. (2018) Determinants of the financial services market functioning in the era of the informational economy development. *Baltic Journal of Economic Studies*, no. 4(3), pp. 349–357.

14. Shkarlet S., Dubyna M., Vovk V., Noga M. (2019) Financial service markets of Eastern Europe: a compositional model. *Economic Annals-XXI*, no. 176(3–4), pp. 26–37.

15. Zhavoronok A., Kholiavko N. (2020) Banking system of Ukraine: trends and prospects of development. *Modern Science*, no. 10, pp. 129–142.